

Salø, den 2. mars 1943.

Mappe 28
Ekspl. 2/3 -
Arg. 19K2
O.V. 1198/
Jf.

Krigsoversikt.

Ondamnelsen av det engelske krigskabinet er til dels ganske oppsiktsvekkende, men det er apentatt at den i høy grad har styrket det engelske folks tillit til sin regjering, og Churchill har med full rett kunnet fastslå at det som er skjedd betyr at det er skapt en mere enhetlig ledelse av krigsforselen. Kritikken over regjeringen har til dels bunnat i manglende innsikt i den militære situasjonen, men mer og mer har kritikken sørget seg om røben fagforeningene måtte ha i krigsproduksjonen og manglende evne til å trekke ned nøyendige konsekvenser av det foregående verdenskriget. Det er ingen tvil om at det ført for endamnelsen har igått ei periode av meget tilsidesatte politiske oppdrag hvor bl.a. fagforeningene har snitt en meget aktiv rolle, og det er i høyeste grad imponerende at den engelske statsledelsen så hørtig har trukket konsekvensene av denne kritikken. Det som har funnet sted i England i de siste årene er en vidtgående endring i samfunnets struktur, en nedbrytning av de eldgammle klassestillehets og av de i lang tid fordommet mot andre raser og andre kulturer - det engelske samfunnets sterste svakheter. Det britiske imperium i dets gamle form er blitt en førelsettsinstitusjon, en kamp om foten for den framtidige utviklingen, så råre enn en styrke, og Englands ledende statsmenn er fullt klar over dette forholdet.

Den mest oppsiktsvekkende endring i regjeringen er Stafford Cripps' nye stilling som lordsegebutikkeren og underhusets leder. Reelt, om ikke formelt, blir Cripps den mektigste mannen i regjeringen nest etter Churchill, og nettopp hans stilling som underhusets leder gir ham stor innflytelse på den innre politiske utvikling i England. Cripps, som er 53 år, er en utvilsom politisk bevislse, og det er karakteristisk for den siste utviklingen i England at han, som leder, har vært den engelske arbeiderbevegelses "sorte får" har fått en fremtredende stilling. Cripps har i alle år tilhørt Labour Partys venstre fil, og i 1938 ble han ekskludent-fordrings arbeidet for en folkefront som også skulle omfatte konservatører (hvis politikk han forsvrig alltid har vært en skarp motstander av). I øgenes løp av regjeringens spesielle utsending i Moskva og senere som engelsk minister sansessted, har han ydet et fremregnende arbeid, særlig i de vanskelige måneder våren 1941.

Krigskabinettets andre mye middlem, Lyttleton, som har ansvaret for forsyningss- og produksjonspolitikken, var tidligere krigskabinettets representant i Norge. Tids styrke er at han gjennom lang tid har ornatert den engelske krigsmakten i sogn under kampene i Nord-Afrika og i Falkland.

De offisielle engelske aviskommentarane legger ikke skjul på den vidtgående betydning regjeringens medlemmer har, og betonet meget sterkt støtten til en garanti ikke bare for en mere effektiv krigsforsel, men også for den framtidige sosiale utviklingen. Det som skjer i England er intet tilgjengelig i en "bolsjevisering", like sa litte som det eksisterer noen "bolsjevikisk fare for Europa". Det teller ikke om hvem som er blitt etablert et statlig komite, men også respektet. Men tyskerne gj. naturligvis meget forbitret over regjeringens omstilling, og med fullrett. England har fått en regjering som har både follets tillit og som vil føre til en sterk stimulering av krigsanstrengelsene.

Churchill og Roosevelt har tatt begge i sine sistre taler et fienden fremdekket i noen tid vil ha initiativet, gjort nye og kraftigst alvorlige slag mottervertes. Likevel bidrar stillingen mye for hver dag. Som Churchill sa; i denne krigen er det ikke de enkelte ledgiveheter som teller, men den allmindelige tenkninga. Det kan henge at vi ikke virker et ønske sensasjonelt slag, for seieren er vunnet, "kan ikke virken av ubehageligst muligheter fortsette hele tiden, men likevel vil det knusende slag virkelig rettet mot fienden bli mere svært vendt og mer påleggende enn

Roosevelt uttalte seg mere konkret: det øyeblikk er mer forestandene da vi skal gå til offensiven og vi ikke lenger gir initiativet fra oss.

Vi gjør rettest i å regne med et hele 1942.vil.vær et forberedelsens år, da de allierte fremdeles vil være på defensiven. Vi må imidlertid vite å skjelne mellom vesentlige og mindre vesentlige nederlag. I den tiden som kommer, vil krigen jo rat og fremst arte seg som en krig om forsyningelinjene (naturligvis kontrollert fra kampefeltet på vestfronten) for å forhindre at de allierte nasjonene blir isolert og avskåret fra raststoffområdene, og vi må ikke glemme at dette er en krig som stiller meget store krav, selvom resultatene kan være lite oppsiktsveldende..

Festfronten.

strekket

I sin dagbefaling på 24-års dagen forrige røde arme under ~~xxxxxx~~ Stalin at ingen måtte tro å seieren ennå var vunnet. Hårde og langvarige kamper stod ennå igjen, og ny motgang kunne komme. Men så meget var, i hvert fall, åpenbart for hele verden: Hitlerplaner var blitt krysset på en avgjørende måte. Han hadde hørt med at neste slag i tilintetgjørelsen, røde arme og knokke russernes moral, men ingen av delene hadde han opnådd. Tvertimot hadde den vellykkede russiske tilbaketrekningsaktikken, som hadde påført tyskerne så alvorlige tap, etterhvert fullstendig utmattet fienden, slik at han ved portene til sine store mål, var blitt nødt til å gi opp. Nå var tilbaketreknings-tid forbi, fortsatte Stalin, fra nå av vilde russiske soldatene ikke vike, men gå på inntil den siste tysker var kastet ut av russisk område..

Stalin understreket også at den røde arme ikke hadde og ikke hadde hatt noen angrepsplaner. Russerne hadde ingen territoriale krav. Dette er også så innlysende et ingen lenger bør være i tvil om det hva de så enn tidligere har ment.

Begega partier treffer nå alle forberedelser til de store kamper, til våren. Store tyske og russiske reserver føres fram til området umiddelbart bak fronten, og kampane har i den siste tiden skjett i heftighet, særlig i Leningrad-området og i avsnittet Gjel - Charkow. Det gjelder for tyskerne å holde området mellom Charkow og Orel som skal danne utgangspunktet for den ene armen av omringningsaksjonen på vestfronten, den andre armen skal gå ut fra Krim. Det gjelder også å holde Leningradfronten, for at sammenbrudd her vil føre til at det tyske fremstøtet blir truet i flaggen.

Den nærmeste måneden vil bringe avgjørende kamper langs hele den eiendommelige "sagbladefront" hvor russene forsøker å omringe de tyske støttemerkene og å avskjære forbindelseslinjene. På et par steder er dette allerede lykket, men i det vesentligste er den tyske fronten ennå brutt. Det er imidlertid ikke russenes mening uten videre å la tyskerne ta initiativet. Man kan like gjerne vente overraskelser fra den konten som fra den andre. Tyskernes kommentarer tyder i hvert fall ikke på noen overdrevne tillit til framgang, og deres oppgaver over "russernes enorme" tap virker beskjedne på bakgrunn av sommerens og høstens enorme tap.

Frontbilledet er temmelig klart på grunn av russernes kontfattede og intetsigende meldinger. De hårdeste kamper foregår øpenbart i øyeblikket på Leningradfronten, hvor russene på flere steder har brutt igjennom den tyske ringen omkring byen, slik at beleirerne i øst er delt opp i flere isolerte styrker. Den russiske offensiven foregår her både fra øst og vest, kraftigst i området vest for Novgorod, hvor russene har trenget over jernbanen som fører sørover til Vitebsk og nedenfor den viktige dobbeltsporde jernbanen fra Leningrad over Pskov og Vilna til Tyskland. Mindre russiske avdelinger har flere ganger trenget fram til denne jernbanen og brutt forbindelsen. Russiske styrker har fått kontakt med hverandre på vestsiden av Ilmensjøen, som nå ligger helt i russisk-kontrollert område.

På midtfronten er situasjonen mere uklar. Nord og sør for Smolensk har russene kjørt dype kiler inn i Kvita-Russland, men etter alt å dømme dreier det seg ennå om mindre styrker. De hårdeste kampane foregår ennå i Rsi-området med et sentralt sentrum. Sørvest for Charkow nedenfor Timosjenkos styrker ses standig Poltava og truer dermed å avskjære forbindelsen til Ukraines hovedstad. Lenger sør har russiske styrker gått ifand ved Asov-havet i nærheten av Berdjansk, lengt bak de tyske stillingene. Fra Krim har russene fått betydelige forsvarsstyrker, og kampane har i den

siste tider blusset opp både på vest- og østsiden av høyvåpenet. Noen egentlig frontlinje eksisterer ikke. En har å gjøre med et temmelig dypt område hvor kappene raser fram og tilbake. Det eneste stabile er de tyske bevedstetterpunktene; mellom dem kan russiske flystyrker trenge fram opptil flere hundre kilometer, enkelte av dem skal ha nådd helt fram til den polske og lettiske grensen. Området bak fronten er utsatt for stadige russiske flyangrep, og fallskjermtropper blir sluppet ned som forstyrrer de tyske forbannelseslinjene, og sørlig er tyskerne virriter over de russiske gerilla-troppene, som de ikke har klart å passifisere trods de støtte anstrengelsene. I et ganske betydelig antall har også de "av russere mishandlet" lettendere og lithauere sluttet seg til disse gerilj-savdinger.

Det kan nå ikke herske roten tvil om at tyskerne forbereder sin våroffensiv som et toarmet framstøt mot oljen i Kaukasus og Den nære Østen. Det er derfor naturlig å synfette hele kampområdet fra Ishavet til Nord-Afrika som en eneste sammenhengende front hvor engelskmennene holder den sørlige delen.

Labyrint. Om disse kampene foreligger det lite nytt, men det er spesielt at begge parter forbereder seg på et nytt framstøt. Rommel før fremdeles ønsker betydelige forsterkninger. Fronten går nå fra Tripoli, vest for El Gzira, sørvestover til Mukili (som tyskerne holder) og videre i samme retning innover ørkenen. Langt i Sør, ved Nasus, har engelskmennene fått til en lokal offensiv, og har vunnet her terrenget. Her befinner de seg nå ca. 100 km. sørvest for Benghazi, men det dreier seg imidlertid om forholdsvis små styrker. I flate- og flykampene har engelskmennene vunnet flere betydningsfulle scener, og har tilflykt tilse maktes ganske hårdeslag. På den andre siden vokser angrepen på Malta i styrke, og det ser ut som om engelskmennene bare i liten utstrekning kan bruke øya som basis.

I tyskernes offensive planer til våren inngår også forsøket på å skaffe to og en halv million mann i fremmede soldater. Hittil har de hatt knapt en million, fannet nederlagt. Etter den tidligere meldingen om at tyskerne er begynnt å sende tsjekkere til fronten blir det nå også meldt at nederlandske arbeidere som er kommet til Tyskland som arbeidere, er blitt sendt videre til østfronten, som soldater, og det går også ubekreftede rykter om at tyskerne vil mobilisere franskfolk fra det besatte Frankrike. En kan kommentere dette på mange måter, men det er i hvert fall ikke noe tegn på styrke.

Stillhavet. Singapores fall har på mange måter vært et alvorlig slag for de allierte. Fra sine nye stillinger kan japanerne vende seg mot sine neste mål: Burma og Java. Japanerne har nåクロret den sørlige delen av Sumatra med den viktige jernbanen fra Palembang til Tejak Betang. Samtidig har de ogsåクロret øya Bali som ligger øst for Java, og har dessuten fullt herredømme over byene Bandjarmasin og Makassar på Bornéo og Celebes. Derved er Java sperret fra alle kanter undtatt fra sør. Angrepet på Java kan sette inn norgsomhet, men det vil ikke bli avgjort uten etter meget hårdt kamp.

Samtidig har japanerne også gatt iland på øya Timor. Her pågår det fremdeles kamper, men de allierte styrkene er for små til i lengden å kunne holde stillingen. Det er tydelig meningen fra Timor å gå til angrep på Port Darwin i Australia, som der vert utsatt for flere alvorlige flyangrep.

Burma har japanerne etjor hardt kamper på flere steder, kjempesteg fra til Sittang-elva. Trots meldinger om at de allierte på dette frontavsnitt har fatterstørre forsterkninger, har en regne med at Rangoon er meget utsatt. En japanisk erobring av Rangoon vil imidlertid ikke få den betydning en først av antek, idet det i den siste tid er åpnet en ny vei fra India til Mandalay. Det alt krigsmateriel til Taikungking tilhrende nå blir sendt denne veien, som i hvert fall i nokså lang tid fremover ennå vil være trygt.

En kan gå ut i fra at det japanske programmet går ut på først å sikre seg kontrollen over hele det vestlige Stillehavet for så å samle

våroffensiven i vest. Formodentlig vil det danne seg en noenlunne fast front et sted mellom Sittang-elva og Kalkutta. Her vil da i sin tid ofensiven mot japanerne sette inn.

X

Høyesterettsdommer Bonnevieu har sendt Justisdepartementet følgende skrivelse 11/2 d.å.

Da Vidkun Quislings regjeringsdannelse har funnet sted på en tid da landet er okkupert av den tyske hærøkt og altså på en tid da den lovmessige makt i landet faktisk er gått over til okkupanten (jfr. Haugerkonvensjonen, Landkrigsreglement, art 43) kan Quislings regjering hverken faktisk eller retslig ha noen myndighet enn den okkupanten overlater til den, og den kan ikke så lenge krigens varer regnes som norsk, nasjonal regjering. Quislings regjering er derfor så lenge krigens varer i like stor utstrekning som den tyske okkupasjonsmakt forpliktet til å finne maktutøvelse å "respektere de lovene, som gjelder i landet, medmindre der foreligger absolute hindringer herfor" (Landkrigsreglementet art. 4). Forbudet i Landkrigsreglementets art 43 mot å tvinge befolkningen på et okkupert område til å virke på til den fiendtlige makt må etter min mening av samme grund ha tilsvarende anvendelse i forholdet mellom befolkningen i Norge og Quisling.

Jeg har skrevet dette brev uten å samråde mig med noen først, men jeg er ikke i tvil om at det syn på de folkerettelige spørsmål som jeg har gitt uttrykk for dels av alle mine kolleger.

Thomas Bonnevieu er siden blitt arrestert.

X

Det er vel unødvendig å pressere at Stenersens og Flix forlag er N.S. og naturligvis må boikottes, selv om det også kan være andre ting en de rent propagandamessige som utgis.

X

Vi må gjøre oppmerksom på at alt som direktør Rulle Rasmussen har med å gjøre er N.S. slik at alle hans arrangementer med konserter m.v. må boikottes.

X

En nazistgruppe Dagen Eugène-Hanssen gav forleden konsert i Oslo med Rulle Rasmussen som avanger. Han hadde avvertert en fransk avdeling i dette blev forbudt av de tyske myndigheter. Det er fortiden forbud mot å syng fransk og svensk, foruten naturligvis engelsk.

X

Det var "ministerpresidenten" Quisling som bestemte at Rederforbundet skulle nazifiseres med Johan Stenersen som ny leder. Selv innen de nazikretser var man ikke stort for dette og "sjøfartsminister" Irgens gjorde alt hvad han kunne for å stoppe "ovrigelsen".

X

Branden i Oslo Postmuseums forleden var i øjen tyske censuravdeling i fjerd etasje. Vi vet ikke hvad som gikk med.

X

Gripende høitidlighet.
En gripende høitidlighet fant sted lørdag den 24/2, da av de 5 dødsdømte, Alexander Uggland fra Arendal blev viet i fangelet t frk. Elsa Wæstrum.

Lærerne.

Helse folket synes er i denne tid rettet mot den norske lærerst.nd., som uredd har tatt kampen opp mot åndelig vold og undertrykkelse. - Lærerne har ikke sviktet. De holder sin front, står sammen og følger en linje. Hver for seg har de, som svar på N.S. krav om at de skulle melde seg inn i Norges Lærersamband sendt følgende, enclydende, skrivelse som i tusenvis er inntatt til sambandet:

"Til Norges Lærersamband, Kristian Augustsgt. 19, Oslo

Jeg finner ikke å kunne medvirke til en oppdragelse av Norges Ungdom etter de linjer som er sett opp av N.S.U.F.s ungdomstjeneste, da dette strider imot min selvstilling. Da ett medlemsskap i Norges Lærersamband etter landstedsrens uttalelse bl.a. pålegger meg forpliktelse til å medvirke til en slik oppdragelse, og det dessuten stiller andre krav, som strider imot mine tilsetningsvilkår, finner jeg å burde meddele at jeg ikke kan betrakte meg som medlem av lærersambandet. (Underskrift)"

Som svar på dette meddeler Kirke og Undervisningsdepartementet 24/2 kynisk at lærere som melder seg ut av sambandet får evskjed uten lønn og "utsikt til s.mfunderlig arbeid i Nord-Norge eller andre steder". - Lærerne har hittil vært våre barns ledere. Na blir de hele folket ledere. Nettomr opdragernes holdning er av uovervoklig betydning. Med øytyp respekt og beundring følger vi lærerne i deres hårdt kamp og kjänner til en gjennom den stålaussete i oss alle. Motstand og etter motstand er parolen.

Vi bøyer oss ikke.
Det meldes mit overlærerne Haug, Eide og Viborg, samt skoleinspektør Ribskog og Desant Schriner er arrestert.

X

Arbeidsløsken. 36 anklagede i Arbeidsløsken, deriblant Direktør Klaveness, Bjørn Hansen og Thor Nannvig er pluttelig 20/2 sent til Tyakkland. Ingen av de pårørende ble varslet, så forhand. De oppnevnte norske forsvarere, som har arbeidet med saken siden tidlig i høst, er nøkretet tilstede til å reise ned. De norske fanger skal nå tyske forsvarere.

X

"Det er slutt med terror her i landet".

På generalforhandling i fondsbørsens meglerverkniss holdt nazimøgleren herr Gude en tale, hvori han bl.a. sa at det hadde vært en stor skufisjon for ham at ikke en av foreningens 100 medlemmer var gett inn for den nye tid. (Det er karakteristisk at herr Gude iført hode tatt ikke regnet med de to møglene som foruten han selv er nazister, nemlig stormøgleren konsul Støren og småavmøgleren Per Herskedal.) Han vilde imidlertid så i antrengende son det var mulig oppfordre møglerne til snarest å slutte opp om N.S. Han bad om at hans hemstilling ikke måtte oppfattes som en truæsel, for, se han - Det er slutt med terroren i Norge nu. Fra hans side var det bare et vennskaplig råd. Vi var nemlig barejnt med et innen de ledende krester (i N.S.) gjorde den oppfatning ikke gjellende, at det var altfor mange møglere - noen burde sig gjort ut.

X

Forleggene. Direktør Harald Grini i Gyldendal Norsk Forlag, som i nærmestevise her sittet innenforret på Grini, er nå avsatt fra sitt eget selskap og Knut Hamsuns uduelige sønn Tore er innsatt istedet. Styret i Gyldendal (som også sitter på Grini) er likeledes avsatt og nytt styre med bl.a. hr. "professor" Schnitler innsatt istedet. Aschehougs Forlag har fått kommissær, Biørn Schibbye i Kringkastingen, som enkelte før trodde var en br. mann.

X

Nazisten Dr. Hans Engh har innsendt en skrivelse til departementet, hvor han ønsker at man skal ha en spesiell i pleien av en øykvinndlig fange - strengt påtaklig, ikke i samme celle med en annen fange - og ikke i samme cellesell av fangene før.

Norges Fred 11. Februar

Under siste flyktlaga i Oslo blev det slippet ut et tilgjengeliggjort i anledning av Quislings innsettelse som ministerpresident, fra H.M. Kongen:

"Jeg tror at jeg helt ut forstår hvad det norske folk har følt ved det som skjedde på Akershus forleden dag. Jeg deler mitt folks følelse nu som før. Vi står saman å kamp for Norges fremtid. Vi vil fremdeles handle slik at norske kvinner og menn i kommende slekter vil kunne se tilbake på denne Norges frihetskamp med samme dype takknemlighet og stolthet, som den hvormed vi ser tilbake på det som skjedde i 1814."

Hans R."

X

N.S. øverste pedagog.

På Ullevål skole i V. Aker hendte følgende: En av de koldeste dager ~~xxxxxx~~ etter jul rev en spørre om skolchefen, nazisten rektor varge, på hovedveien fra skolen opplyste av noen mindreårige småbørn. Skolens 22 årige gymastikklærerinne som så det, snakket til gutten og sa at han ikke måtte gjøre det, for børnene blir syke, så holdt som det var. Det røk der deg ikke, så gutten - forresten skal jeg ikke si til pappen hvor du er. - Dagen etter ble den unge pikken inntatt til rektor, som overfusta henne og avkjediget henne på dagen. "De agner Dem ikke til å være pedagog, så han. Men når russene kommer, som De jo håper på, så passer De utmerket til å bli hørt for de russiske soldater." Det stemmer til, ifølge et det er landets skolchef som kommer med denslige uttalelser.

X

I Akers kommune blev forrige lørdag 14 funksjonærer sagt opp på dagen uten lønn. N.S. medlemmer skulle ha stillingen. Valtnesteren i restauranten hvor kommunen plassirte har sine festar, var blant de avkjedigede. Den siste ordre han fikk før han gikk, var å bringe alt dekketøy, stabler, tv dampaskes duker og servietter til ordfører Stenersens privatbolig.

X

Småplukk.

Søndag 22. ds. var telefonforbindelsen brutt med Ålesund, Molde og Kr. Sund, og blev først gjenopptatt mandag middag. Flyalarm i Ålesund såvel søndag som tirsdag natten. Tirsdag blev mer en 60 mennesker arrestert i Ålesund, grunnen kjennes ikke.

Fra Bodø meldes til Innenriksdepartementet. Rønviks syls kirke er nu beslaglagt av militære tiltross i for biskoppens protest og de folke- og arbeidsgjørelsebetingelsene. Tidligere overflyttet til Arendal i ~~xxxxxx~~

Sør-Vestganger verk har fått beskjed om at sliggrodusasjonen skal stoppes til nærmere ordre ges, men arbeiderne skal holdes samlet og fortsett ha lisan.

Kurs av førere av regiment, fylking, sveit og tropp skal holdes på Jessheim i tiden 9 til 19/3 d.s. Antonat til Jessheim den 9 om aftenen.

Innberetning til politidepartementet at det er oppdaget at tyskerne og nordmennene branner sammen på Kirkens. Myndighetene ber om forholdsordre da tyskerne eier setra og forlanger utleverert separatene som nordmennene eier. Dept. svarte at saken måtte forelegges de tyske myndigheter.

Fl ruten Oslo-Berlin innstilles mandag, onsdag og fredag.

X

Vestbygg og Lervik tekn. skoler stengt grunnet elevenes demonstrasjon den 17/2, da de ikke var åpne. Drammens tekn. skole slapp ned en iðvarsel. Treider og Wangs handelsskoler i Oslo er stengt med samme begrunnelse.

2

Forsyningsdepartementet meddeler fylkesforsyningene vndene at det for fram tiden bare vil bli gitt license for 5 halvsalingar for hver 100 som søker. Bortsett fra mindre spesielle tilleggsbyråter.

x

Fredag den 20/2 blev samtlige arbejdere på Strømmens Verksted kaldt ind til møte i verkstedets store monteringshall. Grunden til møtet var at Direktører og driftsingeniøren havde vært iankalt til Fylkesfører Thokle og fætt bekjed om at hvis arbejdernes nu ikke bilste på N.S. medlemmerne er betykket disse som kærarter, vilde det bli tatt represealer.

Arbeiderne på funksjonerende antall utgjør ca 800. Derved er 3
nærizister.

Y

71 professorer ved Undervisitetet i Oslo, d.v., søratlige som er i funksjon
undtatt: Oscar Albert Johnson og de 5 N.S. professorer, Herman Harris Aall,
Klaus Hansen, Adolf Høgl, Birger Meidell og Gudmund Schnitler har sendt
minister Skeie følgende brev:

"Forskningsfriheten, retten til fri synhetsøksen å følge sin samvittighet, er livsnerven i Undervisitetets virksomhet. Bare ved uavkortet oppretttholdelse av dette prinsipp kan Universitetet fylle sin oppgave i forskningens tjänste og oppdra de studerende til respekt for synhets og s.klighet.

En tvungen oppdragelse av barn og ungdom innenfor et politisk partis rammer må føre de forldre og den ungdom som ikke føler partiets ønskuelser, inn i sværtighetskonflikt i alvorligste art, en konflikt som kan virke nedbrytende på den personlige rettighet og undergruve en fribetens og samhetens And som er forutsetningen for Universitetets arbeide og som det må se som sin hellige oppgave å verne om.

I bevisdelen om vårt ansvar som universitetslærere finner vi at det er plikt uforbundent å advare mot den kurs som er blitt anvist i oppdragarbeidet, særlig ved loven om tvungen ungdomstjeneste i N.S. Utdanningsfolkning."

三

Den norske kirkens biskopper har sendt ut dette brevet den 25/2.

Til norges menigheter og præster.

Etter det grunnlag som bispestillingen har i menigheter og presteskap finner vi ist det er vår plikt å meddalle dere et vi her sett oss tvunget til idag å nedlegge bestyrkelsen av våre embeter. De begivenheter som til sist ildt levnet oss noe valg hvis vi skulle være trø mot vår overbevisning, vil frønghå av det brev vi idag her sendt til Kirke-departementet.

"Til Kirkedepartementet.

Søndag den 1. februar skjedde det at statstjensten under pr
fr. Kirkens ansvarlig vende tvang domprosten i Trondheim bort fra ha
møsse og s. tte en annen til å ta gudstjenesten. Den man som deport
et "av særlige grunner" tvang inn, sonneprest Ellingsing Dahle, ønsket
selv skriftlig til domprosten, at der ikke kunne bli noen full gudst
te idet det ikke ville passe med tiltrængning. At det ikke kunne være
nødig med gudstjeneste framfor øye av avisenes skildring av høyleder
i Kirken, kor var plassert hirden i sorte hanner med solkorsetmerket og
jønn Sørlands rødgule flagg. Med den vitterlige spenning som idag
i folket - en tilstand som departementet ved en tidligere leilighet
 karakterisert som et trist faktum - er selve den ting at politiske
bringes inn i kirken, et brudd på den fred soi skal herske under en
høymedgudstjeneste.

Domprosten bekjentgjorde da istedet sin menighetsgudstj
med nævneværd til kl. 14. Hertil hadde han både klar rett og kirkelig
etter et presten og en god del Kirkens kundskap alluredt var inne i Kirk
mens nye struktur til, gjen plutselig politiet inn og stengte Kirken
drev da Kirkens høymedgudstjeneste tilbake, ja endog politikken ble brukt mot den
stillefremmede menighetslederen. Det forårsaket likevel ingen domkirkes
menigheten lang noe mindre dør da stod foran den av politiet sperret
Kirkeport..

I denne sak er det skjedd et uhørt intrigere i Kirkens og
menighetsrett:

1. Statstjenene har brutt Kirkens ordens og frattet menigheten
dens øverste høymedgudstjenesten. Kirkedepartementet har fått rundt
sv 2 februar uttalt at man "forsiktig" har rett til dette. Ved det
trykt har departementet selv gitt opp over tilslutningsdagen daif far
rett er om den overhodet eksistenter. Men departementet har helt b
bort fra realiteten, ikke i noe tilfelle kann departementet uten
graves i å bryte med Kirkens orden foruten en slik principper vedrørende
størrelsen av kirkens for biskoppenes på forhånd. Ennu viktigere er det
hvvis Kirkedepartementet av rhodet mulig tenker å ha en formell rett
til å frarørm menigheten den gudstjenesten, så vilde dette slippet kunne sky
fra klare kirkelige bevegelsesmøter. Menigheten høymedgudstjenesten tilhørende
tergang er en sentral og grunnleggende del av menigheten gudstjenestes
liv. Det er ifylge grunloven rettlig den statstleder som overhodet har
med gudstjenesten å gjøre, at han skal beholde seg til var religiøs
handhøvde og skytte denne. Over alt hvor statstleder urfører en styrende
diktat på menigheten grun, skal først for hensyn til evigelists
kyrkje og menigheten oppbyggelse være det viktigste. Statstleder har
også selv ingen "særlege hensyn" å gjøre gjeldende her. Hviv statstleder
dette, er grunnforholdet i var kirkes liv sprængt.

Til dette konner at en menighetsprest ved lov er pålagt s
eklert å holde sin gudstjeneste. Denne plikt er pålagt ham for menigh
ets skyld. Presten er knyttet til menigheten med langt sterkeere band enn
juridiske, nemlig med det eneværing den menighetsførpliktelse, so
k. lidse legger på han. Skal en fritas eller tvingas bort fra sin
er det altså hensynet til menigheten tør so rettmessig kan gjøres
lende. Prest og menighet og høymedgudstjenesten er ukrenkelige både i sin hell
og i sin ved lov opprinnelig bestyrte rett.

Piskoppen må konstatere at statstjenesten ved det som er skjedd i
Trondheim har misbrukt sin betrodde oppgaver som Kirkedepartementet
t skyte hensynet til kirken til side til dørd tilfør det departementet
"særlege hensyn" svært tlig eller politisk natur. Derved har statstjen
sin forpliktelse overfor kirken.

ens gjeldtjente uten at Kirkedepartementet så myget som underretter biskop eller præst om hvad der skal skje. Diam. far opplever at den menighet som strømmer til kirke, plutselig blir gått løs på av en stor politistyrke. Da sonen Guds hus blir joget vekk av bevernet stasmakt.

3. Det aller ytterste blir nådd når kirken så opplever at Kirkedepartementet så langt fra å tale politiet til rette, legger skylden på den forrige præst og utesi vidare av sette kompræst Fjellbu fra han oblates. Han har loven ikke klart end på sin side. Over hans prestetjeneste kan der ikke kastes skygge av stenk. Han har sin menighets og sine overordnede fulle økteleie og tillit, også i sin egenkap av biskoppene stedsfortræder. Etter å ha fått saken fullt opplyst velger Kirkedepartementet i stedet for å varse kirken og menigheten rett til å gve sin gudstjeneste, brutalt å la dens preist avsette som har gjort sin kirkelige plikt.

Døn norske kirkes biskopper ville være utro mot sitt kall om de fortsatte å medvirke i en administrasjon som på denne vis uten spor av kirkelig grunn krever menigheten og undog legger urett til vold. Derfor må kirken beryed at ikke medvirker bestyrrelsen av mit arbeid. Det vil si: hvis staten er overdratt meg, leveren jeg fra meg. Den enkelte tjener meg og myndighet som er gift meg ved ordinasjonen ved Herrens alter, er fremdeles min med Gud og med rette. Å være ordspræker, menigheten tilsynsmann og præstens sjelværger er og blir mitt kall. Jeg vil fremtidig række ditt så langt som det er mulig for en ikke-arbeidmann. Men å fortsette det administrative samvirke med en stat som gør vold mot kirken, ville være å svigte det aller helligste.

"Med Luther har vi forsøkt å være tjenestlig løjle mot myrhette så langt Guds ord og bud tillot det. Men såd det kom for Luther, at han var det også for oss det øyeblikk da vi sa følge var overbevisning og havde kirken rett mot statens opprett. Statsforsar kan veksle, men ikke sin kirkeidret mot kirken et imot det sei Luther kaller tyraniert at Gud selv i sitt ord og med sin ~~xxxt~~ And, mkt. Vi må oppvi ikke her tålyder Gud har oss menander."

Eivind Berggrav   J. Styrøn
Andreas Fleischer   Gabriel Skeiegaard

J. Mørch
Henrik Hille Wollert Krohn-Hansen

X

Samtlige prester i Oslo og Akers (undtaat 2 naziprester) har gitt biskopen sin fullstzitta, og erklært seg engasjert i deres avkjørelse og stillt sine planer til disposisjon.

Kirkedepartementet konstituerte syv kompræster til biskopen, men alle desværre øyeblikkelig et de ikke kunne møtte i lukt.

X

På en stor fest for Norge som ble holdt på Stockholms stadshus lørdag den 7. februar 1942 hvor bl.a. Kongen, Kronprinsen og prinsesse Märtha og Vilhelm var tilstede, laste sistnevnte opp nedenstående av ham selv forfattede bilen til Norge.

Till Norge

Prins Wilhelm

Skumriga dagar, Mörka kvällar,
Ovissheten, kall och hård,
ruvar över din fjällar,
över bygd och gård.

Aldrig har en prynning i din
tryckt sida nu din hifjällas rund.
Aldrig bjöds dig och de din
friligras stund.

Hitt blicker till fästningen
dina vinga fylkans rad;
men den old färtur ej ändan
ifrån Aulestad.

Bergen sinn rygger välvär.
Om nöke på en molnsvept pynt
vinter segans Tambarkälvar
och den ny Peer Gynt

Rider inte Ormen Länge
På den sjö som ylde t vrok?
Aldrig blir din själ en fånge
under fröling-nok.

Tron kan ingen makt förjaga,
tron att mitt blir rätt igen.
Bekom dikt och sång och sagt
Lever hoppat än.

Äterkt som förr när Nord-sjön
speglar
Hellig Olavs skepp en kväll,
med hvarans vilda reglet
över brede fjäll.

Dunklet våra framtid, sedan väljer
Endast att åter få ut,
din förträsten in mot änden
höll när anut bröt.

Mellan vinner Nördnars bandet.
Ta giv här härlighet med ur hem:
"Ja, vi elskar detta landet
och det stiger fram".